

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу **Альхаммаді Талеба Абдулли Мохамеда Алі**
на тему «Кадрова безпека у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій
бізнес-структур», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент

Актуальність теми дисертаційного дослідження

В реаліях сьогодення господарюючі суб'єкти працюють в умовах майже повної невизначеності, особливо у середньо- та довгостроковому періоді. Кризові явища стають дедалі частішими, з більш значними наслідками та світовим впливом. Необхідність формування системи управління ризиками у бізнес-структурах вже не викликає сумнівів, проте пандемія і світовий локдаун, що недавно відбулися, показали, що кадри є однією з найцінніших та вразливих складових бізнес-структур. При безумовному впливі невизначеності й ризику, чисельних бар'єрів на процес ухвалення зважених управлінських рішень, бізнес-структури потребують чітких, науково обґрунтованих і перевірених на практиці методичних рекомендацій, що забезпечать адекватну та своєчасну реакцію бізнес-структури на загрози її кадровій безпеці. Кадрова безпека будь-якого господарюючого суб'єкта будується у кількох напрямках: суворе дотримання прописаних заходів прийому нового персоналу, програма адаптація, створення сприятливого середовища для лояльності співробітників та розробці заходів із запровадження режиму комерційної таємниці. Тільки в синергії всіх заходів ці заходи можуть дати позитивний ефект із забезпечення кадрової безпеки.

Незважаючи на те, що питання формування управління ризиками достатньо висвітлені українськими та зарубіжними вченими, існує певний брак даних досліджень відносно осучаснення проблематики у відповідь поточним викликам.. Проблематика дослідження відповідає пріоритетним напрямкам розвитку науки України, сформульованим в Законі України «Про внесення змін

до статті 3 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 29 січня 2021 р. № 1162-IX. І саме це актуалізує обрану Альхаммаді Т. А. тему. Таким чином, тему дисертації можна вважати актуальною та своєчасною.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації***

Наукові положення, висновки і рекомендації, наведені в дисертації, базуються на сучасних фундаментальних і прикладних наукових дослідженнях українських й зарубіжних вчених у сфері економіки та управління бізнес-структурами, зокрема, проблематики управління ризиками кадрової безпеки.

Робота характеризується широким використанням наукових методів дослідження: порівняльного аналізу, узагальнення, систематизації, експертних оцінок, емпіричного дослідження, системного та логічного підходу, соціального дослідження, діалектичного і порівняльного, економіко-статистичного і економіко-математичного моделювання.

Структурна побудова дисертаційної роботи (вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки) та отримані наукові результати дають підставу вважати, що Альхаммаді Т. А. досяг поставленої мети, яка полягає в розробці і обґрунтуванні теоретико-методичних положень щодо формування кадрової безпеки у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур.

Зміст дисертації відповідає назві теми, проблема необхідності формування кадрової безпеки у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур простежується через всі розділи роботи. Основні теоретичні положення дисертації викладені автором в повній мірі. Отримані результати та висновки носять конкретний характер і підтверджують завершеність дослідження.

Дисертація викладена українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною науковою

роботою. Рівень проведених досліджень, представлених у дисертації, є високим. Викладення матеріалу є послідовним, логічно пов'язаним та науково обґрунтованим, не припускає двозначного трактування. Концептуальні та інструментальні аспекти, в переважній більшості, мають практичне пояснення та графічні ілюстрації. Категоріальний апарат подано адекватно та зрозуміло.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані в дисертації, є обґрунтованими й достовірними.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження обумовлено представленням завершених методичних положень і практичних рекомендацій керівництву промислових підприємств ТОВ «ЗЕО», ТОВ «ТЕХНОХІМ» та Благодійного фонду «КАРІТАС ОДЕСА УГКЦ», спрямованих на удосконалення процесу формування та забезпечення кадрової безпеки у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій, а також їх використанням в навчальному процесі та науковій діяльності Державного університету «Одеська політехніка», про що є відповідні довідки.

Академічна доброчесність

Порушення академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових працях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційного дослідження Альхаммаді Т. А., не виявлено.

Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи

Основним науковим доробком дисертації слід вважати *вирішення важливого наукового завдання* – розроблення сутності теоретичних положень і методичних підходів щодо формування та забезпечення кадрової безпеки у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур, отримання результатів, яким властива наукова новизна.

Автором запропоновано теоретико-методичний підхід до формування кадрової безпеки у складі системи ризик-менеджменту бізнес-структур, який ґрунтується на досягненні синергетичного ефекту від поєднання безпеки життя, соціально-мотиваційної безпеки, структурної і адаптивної безпеки.

Розроблено алгоритм формування і забезпечення кадрової безпеки у системі управління ризиками надзвичайних ситуацій, який базується на індикативних ключових показниках. Даний підхід дозволяє більш ефективно використати ресурси, підвищити комплексну синергетичну ефективність забезпечення економічної безпеки бізнес-структури.

Оригінальним є удосконалення інформаційно-аналітичне забезпечення через використання методу PATTERN як інструменту кадрової безпеки, який дозволяє пріоритезувати елементи структури цілей через порядок, методи формування та оцінку.

Справляє враження запропонований механізм державної підтримки формування кадрової безпеки у системі ризик-менеджменту бізнес-структур, який базується на верховенстві людського капіталу та досягнення цілей сталого розвитку, враховуючі глобальні зміни та виклики.

Певну наукову новизну має місце кадрової безпеки в ієрархії системи управління ризиками бізнес-структур та визначення структурних компонентів та рівнів підпорядкування, розподілу функцій, призначення відповідальних підрозділів.

Таким чином, основні одержані автором результати характеризуються новизною, мають теоретичне та практичне значення.

Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих автором працях

Ґрунтовність результатів дослідження обумовлена використанням значного обсягу матеріалів офіційної статистики, періодичних видань, чинного законодавства та міжнародних стандартів. Достовірність отриманих результатів підтверджується публікаціями у 1 монографії, 5 статтях (у т.ч. 1 – у виданні, що

індексується базою Scopus; 4 – у фахових виданнях), оприлюдненням на 6 профільних науково-практичних конференціях різних рівнів та впровадженням в господарську діяльність.

Вимоги Постанови КМУ № 167 від 06.03.2019 «Про проведення експерименту з присудження ступеню доктора філософії» зі змінами, згідно Постанови КМУ № 979 від 21.10.2020 та № 608 від 09.06.2021 р. до кількості публікацій у спеціалізованих виданнях виконано.

Наукові результати, викладені у дисертацій та публікаціях, одержані автором самостійно та повною мірою відображають основні результати та наукову новизну дослідження. Порухень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та наукових публікаціях не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

Відзначаючи важливе теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи та новизну наукових положень, розроблених автором, слід також вказати на певні недоліки та зауваження, до яких віднесено наступні:

1. Для управління групою кадрових ризиків (п. 1.1, стор. 46) автор пропонує та описує використання таких методів, як мінімізація ризику або його запобігання; страхування ризиків та диверсифікація (в тому числі використання технологій кадрової логістики). Проте, поза увагою автора залишився такий метод, як прийняття ризику. Саме цей метод найбільш часто використовують на практиці бізнес-структури задля управління кадровими ризиками.

2. В п.2.2 на с. 119 дисертації автор, аналізуючи світовий вплив надзвичайних ситуацій крізь призму COVID-19, досліджує, здебільшого ринок зайнятості, навички, які необхідні для роботи, технологіям та автоматизації робочих місць, світові тренди переходу на онлайн режим роботи. Проте поза увагою автора залишився вплив COVID-19 на сфери діяльності господарюючих

суб'єктів, що гарантувало б ще більший всебічний аналіз та дало більш точні результати для моделювання альтернатив розвитку.

3. В п. 2.3 автор зазначає, що «... потрібно визначити необхідний безпечний для розвитку бізнес-структури рівень ризику, і керувати ним, не даючи перетнути кордон відносної безпеки», проте ні далі у розділі, ні в цілому в роботі не наведено індикатори чи показники «кордону відносної безпеки».

4. В п. 3.2 та Додатку Б автор пропонує паспорт ризиків для ТОВ «ЗЕО», проте наводить лише один вид ризику. Вважаємо, що розширення паспорту ще 2-3 різноплановими кадровими ризиками надало б прикладу більшої цінності, наочності та глибини дослідження.

5. В п. 3.3 на с. 158-164 автором запропоновано механізм державної підтримки забезпечення кадрової безпеки у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур з використанням у якості результуючих та оціночних показників – ключові показники ефективності, проте на нашу думку, використання збалансованої системи показників забезпечило б більшу гнучкість механізму та взаємозалежність результатів.

6. Потребують деталізацій окремі висновки до розділів, оскільки в них здебільшого констатується факт проведення дослідження, ніж розкривається зміст отриманих автором результатів.

Висловлені зауваження і дискусійні положення роботи суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку, а вказують на можливість продовження здобувачем Альхаммаді Талебом Абдуллою Мохаммедом Алі досліджень проблематики дисертації та можуть бути обговорені під час захисту.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Альхаммаді Талеба Абдулли Мохаммеда Алі на тему «Кадрова безпека у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана на актуальну тему. За своїм змістом відповідає спеціальності 073 – Менеджмент. Отримані результати та висновки мають наукову новизну,

важливе теоретичне та практичне значення, роблять безперечний внесок у теорію та практику управління бізнес-структурами.

Дослідження виконано на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко й обґрунтовано з вмілим використанням графічного підходу до викладення, що значно полегшує сприйняття матеріалу. Усі положення, результати і висновки є аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать акти про впровадження, наведені у додатках до дисертації. Порухень академічної доброчесності у роботі не виявлено. За змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю робота відповідає вимогам: пунктів 10, 11, 12 «Порядку проведення 9 експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №167 зі змінами згідно Постанови КМУ від 21.10.2020 № 979 та чинним вимогам МОН України, а автор дисертації на тему «Кадрова безпека у системі ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур» – Альхаммаді Талеб Абдулла Мохамед Алі – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин
Міжнародного гуманітарного університету

Ольга ПРОКОПЕНКО

Згідно з завідувач

